

ק ה ל ו ת י ע ק ב

ס ו כ ה

סימן א

1234567890

בענין סוכה שחממה מרובה מצלחה

עכ"ל רש"י ז"ל ומסוף לשונו ז"ל שכתב הכשירה משום דזידוע שהקנים רחצים מן האויר משמע דהא דכי הדדי למטה כשרה לאו משום דמחלה על מחלה כשר, אלא משום דכשהוא כי הדדי מלמטה זידוע שלמעלה רוצו סכך ואנן אזלינן צחר מלמעלה ואיכא רוצ סכך, אבל זה ללא כמשמעות דברי רש"י ז"ל דריש מכילתין דלפ"ז לאו משום דהסכך אינו אלא מיעוט פסלינן חממה מרובה מזלחה דבאמת מחנייתין דריש מכילתין דמייירי צלחת כשחממה מרובה איכא למעלה מחלה על מחלה אלא דפסול משום שחסר רוצ כשר ולא משום דין ציטול הוא דהא צמחלה על מחלה ליכא תורת ציטול ואפי"ה פסול.

ולזאת נראה מדברי רש"י ז"ל הללו דבאמת צחר מלחת אזלינן ומכשרינן כשהוא מחלה על מחלה [ורק כשהוא מיעוט פסול משום דבעל צרוז] והא דפסלינן כשהוא למעלה כי הדדי אינו משום דמחלה על מחלה פסול אלא משום דממילא למטה

ריש סוכה ושחממה מרובה מצלחה פסולה פירש"י ז"ל המועט צטל צרוז והרי הוא כמי שאינו ועל שם הסכך קרוי סוכה עכ"ל ומשמע מזה דרק משום שהוא מיעוט פסול הא אילו הי' מחלה על מחלה כשר והכריחו לרש"י ז"ל לפרש הכי דכן משמע ממחני' דקתני ושחממה מרובה מזלחה פסולה דמשמע משום דהרוז חממה הא מחלה על מחלה כשר, אכן לקמן דף כ"ב פרכינן ממחנייתין אהא דתנן התם ושלילתה מרובה מחממה כשרה דמשמע הא מחלה על מחלה פסולה ומשני כאן מלמעלה כאן מלמטה דאמרי אינשי כזוזא מלעיל כאיסתרא מלחתת ופירש"י ז"ל ורוז הפוסקים ז"ל דאיסתרא גדול יותר מזוז וכשהנקצ למעלה כזוז הוא מלחתת גדול יותר כאיסתרא וז"ל הא דדייקינן כי הדדי פסולה למעלה קאי בשיש צין קנה לקנה כמלא קנה ואפילו מלומאס פסולה לפי שחממה האויר צארץ רחצה הרבה מן האל של סכך והא דדייקינן כי הדדי כשרה נקט שיטורי' מלמטה שחמה ולא שוין זידוע שהקנים רחצים מן האויר

כאיסתרא ומשום הכי אי נראה לו כמחלה
על מחלה פסול דבאמת רוצו למעלה אינו
מסוכך].

ולכאורה זה תלוי בפלוגתא דאמוראי דלר'
זירא דמפרש טעמא דלמעלה
מעשרים פסולה משום דאינו יושב צלל סוכה
וכתיב וסוכה תהי' ללל משמע שזכו מחנאי
סוכה דיהא עושה לל ולכן בלמעלה מעשרים
אע"פ שיש סכך מ"מ חסר לל, ואידך אמוראי
דמפרשי טעמי אחריני וקאמר בגמרא משום
דהאי קרא דוסוכה תהי' ללל לימות המשיח
כתיב, משמע דלא צעין שהסכך יעשה לל,
ונראה דלק"מ לשיטת רש"י ז"ל דר"ז יליף
מהאי קרא שהאדם יהא יושב צלל סוכה
שזכו עיקר מכוון של סוכה, ואחא פליגי
אידך אמוראי וסברי דקרא לימות המשיח
כתיב, וא"ל "שהאדם" יהא יושב דוקא צלל
סוכה חלל הא מיהו כו"ע מודו שענין
סיכוך הוא כשעושה לל על השטח שמפסיק
הסכך צינו להחמה [וכשהסכך למעלה
מעשרים עושה לל על הדפנות ועכ"פ רוצו
לל במקום שמפסיק זריחת החמה] וכיו"צ
כתבו הר"ן ז"ל וריעב"א ז"ל דהא דלר"י
ג"כ פסול חממה מרובה מזילתה דלא פליג
חבבא זו דשחממה מרובה מזילתה פסולה
והרי ר"י ודאי לית ליה דרשך דוסוכה תהי'
ללל דהא מכשיר בלמעלה מעשרים חמה,
ותיראו דנהי דא"ל שהאדם יושב צלל לר"י,
מ"מ לריך עכ"פ שהסוכה תעשה לל,
דללא"ה לאו סכך מקרי ע"ש, ולשיטת ר"ת
ז"ל דהלל אינו מעיקר גדר ותנאי סוכה
היינו דלא איכפת לן מה שלמעלה חממה
מרובה כל שלמעלה איכא סככה כדן, מ"מ
שפיר קאמר ר"ז דצעין שיש צלל סוכה
היינו עכ"פ באותו מקלף לל שהסכך עושה
יהא האדם יושב ואילו בלמעלה מכי אינו
יושב כלל צלל סוכה.

ונראה דרש"י ז"ל ור"ת ז"ל לשיטתייהו
חללי דלקמן ד"ח גבי סוכת גז"ך

רוצו חממה ובעל הכל ברוצ חממה [וכ"מ
תחילת לשון רש"י ז"ל שם צדף כ"צ שכתב
כשיש צין קנה לקנה כמלא קנה פסולה
משום שבארץ הוי חממה מרובה כנ"ל משמע
דעיקרו משום רוצ חממה מלמטי הוא
דפסלינן לה].

ועפ"ז מחייש היעב מה שהקשה ר"ת ז"ל
שם לפי רש"י ז"ל דאמאי פסול
כשלמעלה מחלה ע"מ הא קי"ל כר"פ
דפרוץ כעומד כשר אפילו לענין סוכה עיין
דף ע"ו א' והיינו כשמחלה סכך כשר ומחלה
סכך פסול כשר לר"פ, ומ"ש כשמחלה סכך
ומחלה חויר פסלינן, ולהנ"ל אחי שפיר דלאו
משום שהסכך אינו חלל מחלה פסלינן, חלל
משום שלמעלה הוי רוצו חממה ואנן בתר
מלמעלה חללינן ואיכא רוצ פסול, ובצר תיראו
כן הראב"ד ז"ל בתשובותיו על הר"ה ז"ל
והרמב"ן ז"ל שם דהאי סוגיא דכזוזא מלעיל
כאיסתרא מלחת עיין צדצריהם ז"ל,
ומתבאר מכל זה דלרש"י ז"ל ורוצ הפוסקים
ז"ל חללינן בתר מלחתה והיינו שזכו מעיקר
תנאי וגדר סוכה שיעשה לל וכשאינו עושה
לל אע"פ שלמעלה סכך כאויר דרחוי להכשיר
מדין פרוץ כעומד, מ"מ לל חסר כאן שהרי
הכל אינו חלל מיעוט.

ודעת ר"ת ז"ל נראה דסובר דלל אינו
כלל מעיקר תנאי הכשירא דסוכה
והא דאמרינן בכולה מזילתין חממה מרובה
מזילתה, סימנא הוא דנקט דכיון שחממה
מרובה גמלא שסככה מיעוט נגד הצלתי
מסוכך, ולכן הקשה דאי מלמעלה הוא
מע"מ, יש להכשיר מדין פרוץ כעומד מותר,
אע"פ שלמעלה חממה רוצא, [ולאח מפרש
ר"ת ז"ל כזוזא מלעיל כו' שהזוז גדול
מאיסתרא ומשגחין רק חלמעלה חלל שאם
אדם עומד למעלה חלל מזידתו מכוונת
וסגי במחלה על מחלה ואי האדם עומד
מלחתה אין מזידתו מכוונת שאז האויר
שהוא גדול כזוז אינו נראה לעין חלל

והנראה לעינינו דין ציטול צרוב כחצ
רש"י ז"ל בחולין ל"ח ע"ב והר"ם
ז"ל פרק גיבוי סי' ל"ז דנלמד מקרא דאחרי
רבים להטות ע"ש, וענין אחרי רבים להטות
לא שייך אלא בדבר שאינו מצורר—דזה
אזלין בחר רוצה, וכהא דדיינים שאין הדין
מצורר אזלין בחר רוצ [והילפותא מאחרי
רבים להטות לענין ציטול צרוב לריבא רבא
ובס' שערי ישר האריך בזה עוצה ואכמ"ל],
אמנם איכא דינא אחרינא "דרובו ככולו"
כגון בשחיטת רוצ סימנים וצעומד מרובה
על הפרוז, והתם גדר אחר הוא לגמרי,
שכרי המיעוט הצלתי שחוט ניכר בפני"ע
ואפי' הכי אמרינן רובו ככולו, ונלמד מקרא
אחרינא בזיר דמ"ב ח' אר"א בדר"א זאת
אומרת רובו ככולו מדאורייתא ממאי מדגלי
רחמנא גזי נזיר ציוס השביעי יגלחנו הכא
הוא עד דאיכא כולו הא צעלמא רובו ככולו
ע"ש והתם מיעוט שערות שלא גלחן ניכרות
צפני"ע ואפי"ה שייך צו רובו ככולו.

והגדר בזה הוא כשדנין על "דבר אחד"
מה הוא אזלין בחר רובו וזהו
דין רובו ככולו כגון בסימנים שדיינין אס
הם שחוטין או לא, אזלין בחר רוצ
הסימן, ואמרינן שחוט הוא, וכן בחלר
שדיינין עלי' בשלמותה אס היא גדורה
או לא אזלין בחר רוצה, וכשרובו גדור
מחצא החלר גדורה, וכיו"צ בשאר דוכתי
דאמרינן רובו ככולו היינו כשדנין על "דבר
אחד" מה הוא ומה עיבו, אבל בדברים
נפרדים לא שייך כלל רובו ככולו דמה ענין
זה לזה אחרי שהם דברים נפרדים ואינם
שייכים זה לזה, אלא דצנתערבו ואינם
ניכרים מה הוא מהרוב ומה הוא מהמיעוט,
בזה איכא דינא דציטול צרוב ונלמד מקרא
דאחרי רבים להטות שמיירי ג"כ בשאין
הכרעת הדבר מצורר ואזלין בחר רוצה,
הכלל דענין רובו ככולו שייך בדבר אחד,
וענין ציטול צרוב שייך בתערובת דברים
מיוחדים.

ורבק"ש אר"ח והוא שעשה לאל ופירש"י
ז"ל לאל ולא לאנויות צעלמא כו' דאע"ג
דסוכה לשם חג לא צעינן לשם סוכה צעינן
ולא הוא דמקריא סוכה שסוככת מן החורב
עכ"ל ומצורר דמכה שם סוכה עלמה נלמד
שעשייתה תהי' לאל ומדצעינן שתהי' לשם
לא, כש"כ דצעינן שצפועל תעשה לא והוא
לשיטתו ז"ל דמטיק תנאי הסוכה הוא
שתהי' עושה לא, אבל הר"ם ז"ל פ"ק סימן
י"ב כהצ שר"ת ז"ל פירש הא דאר"ח והוא
שעשה לאל, היינו לאפוקי כשעשה מעובה
להגן מן המטר, ומשום דדעת ר"ת ז"ל
הוא דצמטובה כ"כ שמגין ממטר פסולה
דכו"ל צית ולא סוכה כמצורר צטור סימן
תרל"א בשם ר"ת ז"ל ע"ש [והר"ם ז"ל
עלמו חינו מחמיר אלא בסוכה גנ"ך
ורבק"ש שהם מעוצים, שלא נעשו לשם
סוכה, אבל כשעשה צהדיא לשם סוכה לא
נפסל להר"ם ז"ל אע"פ שהוא מעובה
עיין בב"ה שם סק"ד] ועכ"פ לשיטת ר"ת
ז"ל צפירושא דוהוא שעשה לשם לא, לא
נחצאר כלל שיכא לריך להיות עשוי לאל
רק עיקרו שלא יהא עשוי מעובה כצית
ולהר"ם ז"ל לפום פירושא דר"ת ז"ל היינו
שלא עשוי עכ"פ לשם קציע כצית, דר"ת
ז"ל לשיטתו אין מעיקר תנאי וגדר סוכה
שיכא עושה לא וכש"כ שא"ל שיכא לשם
לא.

ב) ובעיקר דברי רש"י ז"ל בזה דחמתה
מרובה מלילתה פסולה לפי
שהמיעוט צטל צרוב וברי הוא כמו שאינו
ל"ע דהא לא שייך ציטול אלא בתערובות ולא
כשהמיעוט ניכר צפני"ע, וכן פירש"י ז"ל
לקמן ד"ט ע"ב צשחצטן השפיל ענפיו למטה
מעורצין עם סכך כשר ואין נראין צעין
וסכך כשר רצה עליו ומצטלו עכ"ל הרי
דדוקא בשאין ניכרין שייך ציטול, וכ"כ
התוס' לקמן ע"ב ע"ב ד"ה והא אפשר כו'
דאין דומה שיתצטל כו' כיון דאין מעורצין
זה בזה וניכר כל אחד צפני עלמו עיי"ש.

ולפעמים גם צדק א' לא שייך רוצו ככולו אלא דין ציטול כגון חתיכה אחת שנבלע איסור במקלטה או שמקלטו התפס לתרומה וכיו"צ דלא שייך צו כלל רוצו ככולו היכא דניכר המיעוט צפני"ע והטעם פשוט דלא דיינין על כל החתיכה בשלמותה רק על כל משהו שצו שהרי אפשר לאכול כל משהו צפני"ע ודינו ככמה חתיכות נפרדות שלא שייך רוצו ככולו, רק דין ציטול צרוצ, וכן משכח"ל איפכא שהדבר עשוי מכמה חתיכות מיוחדות ומ"מ שייך צו דין רוצו ככולו כגון צנור שכל שטרה ושטרה הוא דבר צפני"ע וכשגילח רוצו ה"א רוצו ככולו [אי לאו משום דגלי רחמנא יגלחנו כולו] והיינו משום דלא על השטרות אנו דנין אי הם גוזזין אלא על ראש האדם דנים אם נתגלה והוא גוף א' שייך צו ענין רוצו ככולו *).

ומעתה נראה דגם בסוכה שמקלטה מסוכך ומקלטה אור, אנו דנים על כל צנין הסוכה, אם יש לו סיכוך או לא, והמיעוטין שצו אינם פועלים שם סיכוך להצנין בכלל או העדר סיכוך, וגדון צתה רוצו והוא מדין רוצו ככולו, ואע"פ שלשון רש"י ז"ל הוא שהמיעוט צטל צרוצ, מ"מ נראה הכונה משום דין רוצו ככולו, הוא דנחשז המיעוט צטל וכמו שאינו, וכ"ז בששייך לומר רוצו ככולו והרוצ צלחוד הוא המכשיר את כל הסוכה, אצל צההוא דדף ע' שטירצ סכך פסול צהדי סכך כשר שצהרוצ סכך כשר צפני"ע עדיין ליכא רוצ סוכה מסוכך, וצעינן ללרף עמו הסכ"פ להשלים רוצ שעה הסוכה שיהי מסוכך וכדאמרין והא קמלטרף סכ"פ צהדי סכ"כ ופירש"י ז"ל דמהני אל האילן להשלים צלחה של סוכה וע"ש צתוס' [ויש שיטות אחרות

לראשונים ז"ל צהאי והא קמלטרף סכ"פ עיין צהרא"ש ז"ל וש"פ ואכמ"ל] לא שייך כלל לומר שדנים על הסוכה בכללה שהוא דבר א' ויתכשר צהרוצ סכ"כ צלחוד מדין רוצו ככולו, דהא רוצ הסכ"כ עדיין אינו רוצ הסוכה ועלינו לדון על גוף הסיכוך דהיינו העצים והטנפים שהמיעוט ישלים להרוצ וזהו כצד נדון של דברים מיוחדים וחלוקים ושייך צו רק ענין ציטול צרוצ ולא דין רוצו ככולו, ומשו"ה צעינן ששחצטן שלא יהא ניכר הפסול צפני"ע דצלח"ה לא שייך ציטול צרוצ ודו"ק.

ועוד נלע"ד חילוק צרוצ צעכ"י צין דין רוצו ככולו לדין ציטול צרוצ, דרוצו ככולו לא שייך אלא צשהמיעוט משונה צמליחות מהרוצ שהוא ממש היפך—הרוצ כגון שרוצו שחוט ומיעוט מחוצר, רוצו גזוז ומיעוטו שערות, רוצו גדור ומיעוטו פחות, וכן הא דשתי רוצא דכסא ילא, אפשר שהוא מדין רוצו ככולו, דרוצו נשתה ומיעוטו קיים וכל כה"ג ליכא כלל דין ציטול אלא מענין רוצו ככולו, אצל צשהרוצ והמיעוט אינם משונים זה מזה צמליחות רק צדיניהם שזה כשר וזה פסול, זה היתר וזה איסור, אינו כלל צדין רוצו ככולו אלא יש צזה ענין ציטול צרוצ, ודוקא צשהמיעוט אינו ניכר צפני"ע, ולהכי צמתניתין דרוצו חמתה ומיעוטו צילתה דהוו שינוי צמליחות היפך זה מזה שייך שפיר מדין רוצו ככולו [ולכן מהני אע"פ שהמיעוט ניכר צפני"ע ככל דין רוצו ככולו] אצל צההיא דדף ע' דמלטרף סכ"פ צהדי סכ"כ אין שינוי צמליחות מזה לזה ואע"פ שהם משונים שהרוצ תלוש ומיעוטו מחוצר מ"מ אינם זה היפך מזה כענין שזה ישנו וזה אינו רק שהשינויים פועלים לענין הדין שזה כשר וזה פסול, ואין הנדון אלא צכשרות ופסלות, וצזה ל"ש ענין רוצו ככולו כלל, רק דין ציטול צרוצ ומשו"ה צעינן ששחצטן שלא יהא ניכר הצערצו ודו"ה.

(* א"ה. ע"ע צקה"י ערוצין סימן ט'.